

kan være en viktig faktor som er verdt å tenke på i hverdagsmøtet med mange pasienter.

Dagfinn Haarr
Sentrum legesenter
Kristiansand

Nyttig oppslagsverk om barnekirurgi

Refsum S.

Barnekirurgi

2. utg. 268 s, tab, ill. Hvalstad: Forlaget Vett & Viten, 2006. Pris NOK 398
ISBN 82-412-0632-1

Dette er en revidert utgave av en tilsvarende bok som utkom første gang i 1999. Det var den første norske lære- og oppslagsbok i barnekirurgi. Den er ment å være en veileder og oppslagsbok for kirurger under spe-

cialistutdanning, for barneleger og fødselsleger, helsestasjonsleger og allmennpraktiserende leger.

Stoffet er systematisk oppbygd, med ti kapitler hvor alle kapitlene innledningsvis har en detaljert innholdsfortegnelse. De fem første kapitlene omhandler fosterdiagnostikk, de spesielle fysiologiske forhold i neonatalperioden, perioperativ behandling av neonatale, og kirurgiske tilstander i neonatalperioden. De neste tre kapitlene beskriver kirurgiske sykdommer innen gastroenterologi og urologi. Det er et eget kapittel om behandling av solide svulster hos barn, og avslutningsvis er det et kapittel om traumatologi. Resultatet er en grundig og oversiktlig innføring i barnekirurgi.

Forfatteren har hatt som målsetting å lage en kortfattet og samtidig innholdsrik bok for medisinstudenter og leger som behandler barn med kirurgiske sykdommer. Derfor kan enkelte emner innen urologi virke litt for omfattende og kanskje bære preg av forfatterens spesielle interesse for denne del av barnekirurgien. I kapitlet om obstruktiv uropati burde også urethraklaffer være omtalt selv om emnet er utførlig beskrevet under livstruende tilstander i neonatalkirurgi. I kapitlet om traumatologi er det beskrevet at så mange som 12 000 barn hvert år blir innlagt i sykehus med skader. Derfor synes jeg dette kapitlet burde vært mer utførlig omtalt i en ellers så detaljert bok om barnekirurgi. Enkelte emner om «gammeldagse» behandlingsmetoder burde vært kortet ned, og i stedet burde generelle behandlingsprinsipper av skadede og multi-traumatiserte barn fått enda bredere og mer presis omtale.

Boken har en flott layout med fine illustrasjoner og bilder, og den er oversiktlig og lettlest. Den kan absolutt anbefales som et nyttig oppslagsverk for alle som kommer i befatning med eller behandler barn med kirurgiske sykdommer og skader.

Ole Schistad
Barnekirurgisk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Familieterapeutiske metoder

Halvorsen I, Ropstad I, Rishovd Rund B, et al.

Foreldre og fagfolk i samspill

Behandling av psykiske vansker hos barn og unge. 302 s, tab, ill. Stavanger: Hertervig Forlag, 2006. Pris NOK 299
ISBN 82-92023-67-4

Alle forfatterne har eller har hatt en tilknytning til Barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling (BUPA) ved Sykehuset Buskerud. De ønsker å bringe kunnskap om ulike familierapeutiske metoder ut til et bredt spekter av fagfolk som arbeider med barn og unge med psykiske vansker. De har også ønsket å vise at flerfaglig integrering av klinisk forskning har en viktig plass i klinisk arbeid.

Boken er generelt preget av respekt og forståelse for foreldres betydning og oppgaver i sine barns liv. Den består av en teoridel og en praksisdel. Teoridelen beskriver av skillene mellom kvalitativ og kvantitativ forskningstradisjon innenfor ulike fagområder kan være avklarende for mange med en utpreget biomedisinsk forskningstradisjon. Det samme gjelder etiske utfordringer i klinisk praksis.

De mest interessante og meningsfulle kapitlene finnes i praksisdelen som beskriver en rekke tiltak og modeller som spenner over et vidt felt. Bl.a. dreier det seg om en modell for veiledning av foreldre til premature barn og arbeid med gravide kvinner og spedbarn og småbarn, med overgang til de mer empirisk funderte metodene som Marte meo (Av egen kraft), Parent management training, Oregon-modellen (PMTO) og multisystemisk terapi (MST).

Behandling av anoreksi som et samarbeid mellom familie, barneavdeling og barne- og ungdomspsykiatrisk avdeling (BUPA), og behandling av unge overgripere fremstilles på en pedagogisk måte. Den tar høyde for multifaktorielle sammenhenger og viser til konkrete behandlingsprinsipper som er basert på empiriske funn.

Med 23 forfattere, hvorav to er barnepsykiatere, er det vanskelig å unngå gjentakelser. I enkelte kapitler kommer det også frem en vegring fra enkelte forfattere mot å forholde seg til en biopsykososial modell i utredning og terapi. Sitat: «Hadde jeg befunnet meg innenfor en biomedisinsk tradisjon, ville jeg sannsynligvis forfulgt en hypotese om ADHD diagnose. Jeg ville

iverksatt et diagnostisk arbeid i den retning på grunn av hans uro og konsentrasjonsvansker som skolen rapporterte.» Hvert kapittel har egne referanselister, men også disse er preget av ujevn kvalitet i form og innhold. Til dels mangler referanser som er nevnt i teksten, og det vises til muntlige presentasjoner.

Til tross for disse innvendinger etterlater lesingen ingen tvil om at det ved Sykehuset Buskerud arbeides systematisk og grundig, og at det pågår aktiv forskning. Omtalen av det fylkesdekkende tilbudet om øyeblikkelig hjelp ved BUPA med ambulant og poliklinisk behandling som alternativ til innleggelse, beskriver arbeidsform, kapasitet og bruk av personalet på en måte som fortjener interesse og respekt. Som Gro Harlem Brundtland sier i forordet: «Boken bærer preg av et sterkt faglig engasjement, optimisme og tro på betydningen av den innsatsen barn, foreldre og behandlere gjør sammen.» Den kan absolutt være av interesse for de mange kategorier fagpersonell som arbeider med barn og unge med psykiske vansker. Dessuten er det innen psykisk helsevern for voksne fortsatt behov for bedre kunnskap om og tiltak overfor familien til den psykisk syke. Denne boken viser de mange intervensjonsmuligheter som foreligger når foreldre og fagfolk kan samarbeide.

Inger Helene Vandvik
Slependen

Møter med det kulturelt fremmede

Nergård J-I.

Den levende erfaring

En studie i samisk kunnskapstradisjon. 269 s, ill. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, 2006. Pris NOK 348
ISBN 82-02-25665-8

Mer enn 15 års feltarbeid i samiske samfunn i Finnmark ligger til grunn for dette omfattende arbeidet som er en tilnærming til den samiske kunnskapstradisjonen. Leseren føres inn i en fortellertradisjon vevet uløselig sammen

med et dagligliv som er så levende beskrevet at det kjennes i kroppen underveis i lesingen.

Tidlig i boken beskriver forfatteren et år i reindriften, – korte beretninger om dyr og arealer, om tradisjonens bærekraftige samspill med naturen gjennom kulturen i vid forstand. Det handler om dyrekjøpte erfaringer, om en kollektiv visdom nedfelt i fortellinger som til dels er sakraliserte.

Vi får også detaljerte kunnskaper om hvordan norske lover og regler gjennom lang tid har grepet forstyrrende inn i de finstemte balansegangene i en sårbar natur og en sterk kultur. Etableringen av nasjonale grenser i nordområdene, inngrep i siidaens struktur og funksjon, internat-skoler for barna og forbud mot samisk språk og andre kulturelle uttrykk kan vanskelig forstås og forsvares i vårt land – og dette fant sted langt opp mot vår tid. Forfatteren presenterer det lite ærefulle kapitlet i vår historie på en nøktern og saklig måte.

Han tar videre leseren med inn i diskusjoner av kulturfaglige, dybdepsykologiske og kunnskapsteoretiske forhold som er knyttet til den samiske kunnskapstradisjonen. Spesielt tematiserer han det samiske åndelige universet i lys av dybdepsykologien etter Freud og Jung. Men som han selv kommenterer: «en fortolkningsstrategi jeg er blitt stadig mer usikker på».

Boken lanseres som en lærebok for en rekke fagområder. Personlig vil jeg mene at enhver yrkesutøver som har kontakt med mennesker med røtter i samisk tradisjon og tenkning, vil kunne ha stor glede av den. Og innslag av vår samiske befolkning finnes jo over hele landet.

Jeg vil dessuten hevde at fremstillingen åpner for en dypere forståelse av hvilken plass narrativene har for ethvert menneske. Våre liv er en eneste lang fortelling, noe som i høy grad også gjelder for mennesker som kommer til Norge fra helt andre himmelstrøk. Jens-Ivar Nergårds bok er aktuell også i så måte.

Eli Berg

Senter for helsefremmende arbeid
Akershus universitetssykehus

Kunnskapsbasert allmennmedisin

Kunnamo I, red.

Evidence-based medicine guidelines

1 343 s, tab, ill. Chichester: John Wiley, 2005.

Pris GBP 160

ISBN 0-470-01184-X

Dette oppslagsverket er primært laget for allmennleger, men også for alle andre legespesialister som trenger poengtert og oppdatert informasjon utenfor sitt eget fagfelt. Det inneholder kortfattede og praktiske

retningslinjer om alle deler av medisinen og bygger på den beste tilgjengelige dokumenterte kunnskap. Boken tar systematisk inn Cochrane-oversikter og andre bevisbaserte retningslinjer og artikler fra hele verden,

f.eks. fra anerkjente Clinical Evidence utgitt av British Medical Journal.

EBM Guidelines startet som et elektronisk oppslagsverk i 1989 på initiativ av den finske allmennpraktikeren Ilkka Kunnamo og er etter mange oppdateringer fortsatt i daglig bruk på de fleste finske allmennlegekontorer. Den elektroniske versjonen er først i 2005 blitt supplert med papirversjon. Finske allmennleger har skrevet de fleste artiklene med støtte fra den finske legeforsking og med konsulenthjelp fra tallrike nasjonale og internasjonale eksperter innenfor de ulike fagområdene. I «Advisory Board» finner vi bl.a. Signe Flottorp fra Kunnskapssenteret.

Boken er inndelt i oversiktlige kapitler og har et godt oppslagsregister bakerst. Den er først inndelt etter indremedisinske spesialiteter som infeksjonssykdommer, hjertesykdommer, lungesykdommer osv; deretter andre fagområder som dermatologi, fysikalsk medisin, geriatri, gynekologi, psykiatri osv. Hvert kapittel inndeles igjen etter både hovedsymptomer (f.eks. nakkesmerter) og etter lidelser (f.eks. tennissalbue) der også mer sjeldne sykdommer er inkludert (kjenner du til Freibergs sykdom?). Hver omtale avsluttes med en kort liste over sentrale referanser. Det er begrenset bruk av tabeller og figurer i farger, men spesielt flotte fargebilder av mange hudlidelser.

Språket er kortfattet, poengtert og lettlest, med teksten ordnet punktvis som gjennomgående prinsipp. Der det er mulig, klassifiseres kvaliteten på dokumentasjonen bak anbefalinger med bokstavkode A, B, C eller D. Dette sier ikke noe om hvor sterk selve anbefalingen er.

Et slikt imponerende oppslagsverk kan gi inntrykk av at leger vanligvis baserer alle beslutninger på faktisk kunnskap og bevisbaserte retningslinjer. Verket demonstrerer likevel tydelig at de fleste anbefalinger mangler dokumentasjon fra forskning av høy kvalitet. På mange områder vil det heller ikke være mulig å skaffe slik dokumentasjon så legen må basere seg på erfaringsbasert kunnskap fra eksperter, kolleger og egen praksis. Legen må da være bevisst på at hennes råd ofte baseres på egne holdninger og etiske grunnverdier.

EBM Guidelines kan absolutt anbefales til alle allmennleger og til andre med behov for lett tilgjengelig og oppdatert medisinsk kunnskap. Den er kostbar, men vel verdt prisen. Boken er et nyttig supplement til *Norsk Elektronisk Legehåndbok (NEL)* som fortsatt vil være det beste oppslagsverket, bare ett tastetrykk unna den travle lege foran PC-en på kontoret eller på legevakt med håndholdt PDA.

Pål Kristensen

Ranheim legesenter
Trondheim

Viktig og interessant om adrenalin og «stress»

Goldstein DS.

Adrenaline and the inner world

An introduction to scientific integrative medicine. 309 s, tab, ill. Baltimore, MD: The Johns Hopkins University Press, 2006. Pris USD 25

ISBN 0-8018-8289-3

En foreleser ved Universitetet i Bergen sa en gang at mye av fysiologien handler om en 70-kg mann som ligger på en seng. Denne boken handler om de systemene som gjør det mulig for oss å stå opp fra sengen og være aktive, som gjør

det mulig å omstille oss til endringer. Den handler først og fremst om adrenalin og det sympatiske nervesystem som deltar i nesten all motivert atferd og alle erfarte emosjoner. Den klarer å vise hvor viktige disse systemene er for menneskelig atferd, funksjon, helse og sykdom.

David S. Goldstein har selv vært i sentrum av forskningen om adrenalin de siste årene. Han gir oss førstehånds og oppdatert kunnskap om feltet.

Boken er viktig av flere grunner. For det første gir den en meget god oversikt over kroppens omstillingsreaksjoner fra en fysiologisk synsvinkel. Den forklarer systemer som spiller en rolle for normal funksjonsevne og som er viktige for det patofysiologiske forløpet ved mange sykdomstilstander. For det andre avliver den effektivt en rekke feiloppfatninger som er utbredt i populærlitteraturen om «stress». Begrepene «stress» og «distress» har fått en god omtale. Det er viktig at mange av Selyes teorier blir avlivet, teorier som stadig gjentas i lærebøkene fordi de er enkle å forklare, men som altså er blitt avkreftefret av data for lenge siden.

For det tredje omtales en del vanlige problemer, og det blir vist hvordan fysiologisk regulering virker. I en tid hvor man risikerer å miste evnen til å resonnerer om årsaker til pasienters problemer pga. kokebokprosedyrer for behandling, gir denne introduksjonen et verdifullt bidrag til vitenskapelig integrativ medisin.

Boken henvender seg til alle som vil lære om «stress» og helse, men er nok mest tilgjengelig for dem som arbeider i helsesektoren. Den er lettlest og forutsetter egentlig ingen forkunnskaper, men noe bakgrunn fra helsefag er nok viktig for å sette pris på poengene. Forfatteren gjør utstrakt bruk av eksempler for å belyse det han vil ha frem. Han forklarer f.eks. hvorfor